

Цетиње, 10. децембра

Што смо даље од септембарско-га догађаја, положај у Европи постаје све одређенији, а појмови би-стрији. Изненадни насртај на суд-бину Босне и Херцеговине имао је у свијету исто дјелство, које имају ноћни упади разбојника у породи-цу мирнога грађанина, која је от-починула. У првоме изненађењу сви погубе главе, јер не могу да се одмах разберу и да схвате поло-жај. Сваки нагне на страну која му се чини најпреча, а одрасли се хва-тају у коштац и ако им оружје сто-ји спремно на столу. У забуни заборавили су на њега. Тек кад се смири крв и кад прво изненађење уступи мјесто присебности, почиње да се догађај правилно схвата.

То је данас с Европом послје покушаја да јој се одсјече кеса с Босном и Херцеговином. Много што шта данас је јасније, но што је било у мутним данима непосредно по-слије бечкога пустиловства. Онда је импонирао „свршен чин“; онда се у Европи чула само Аустро-Угарска, која ју је преправила спре-мљеним теоријама о своме праву, као и о томе, да с промјеном прав-не титуле стварно ништа измије-њено није. Турска је шта више до-била, а Црна Гора и Србија ни-шта нијесу изгубиле, јер се ствар-них апсолутно ништа не тиче. Си-ле немају ту шта да кажу; од њих се чак не тражи ни признање. Ис-торија пак, кад буде све то биле-жила, има да запише кратко. Кад је анексија Босне и Херцеговине закуцала на врата, Европа је по-слузи одговорила да није код куће.

Све је то данас пало. Европа се јавила одмах на врата и на супрот аустро-угарским теоријама изијела је своју. Разбојништво не може се правдати теоријом о свршеном чи-ну. Ништење једнога међународног уговора не може бити ником допу-штено. Што је Европа створила, Европа догворно, може ништити и мијењати. Нико други. Ни једна сила не смије јој то право оспори-ти. О признању и непризнању „свр-шенога чина“ не може бити ни говора, него о ревизији потпи-саног међународног уговора на подлози потпуно слободних руку, као што рече Титони. Ревизија Берлинскога Уговора има се извршити на међу-народној конференцији. Она се не сасијаје да одобри или не одобри анексију, пошто је то питање ван дискусије.

И многа друга питања данас су јаснија но у првим мутним данима. Тако и у братској Србији поклич за компензацијама, који се јавно непосредно послје прогласа анек-сије, проширио се у захтјевима за аутономију.

Све то услјед тога, што су се схватања нове ситуације почела скритализовати.

Шта је у ствари учињено с про-гласом анексије? Учињено је двоје: један покушај и један запријетак једне привремености, завршетак о-купације. Прво је једно спорно пра-вно питање, које треба Европа да ријеша, друго је свршен чин, који Европа прима.

Српска јавност одавно се је бо-рила да окупација престане и да се судбина Босне и Херцеговине ријеша по начелу народности. До-казивала је, да је окупација при-времена и да је на Берлинском Кон-гресу одобрена само у циљу да се те покрајине умире и среде, да се аграрно питање ријеша и народ у-веде у форме европскога држав-ног живота. Српска је јавност на-кон двадесет и толико година го-ворила: Ако је Аустро-Угарска по-стигла резултате које је по гласу мандата Берлинскога Конгреса има-ла постићи — нека иде; ако ли није, доказ је да није кадра да то по-стигне и онда тим прије треба да иде. Захтијев је био, да по сваку цијену престане окупација.

И она је септембра мјесеца вољом окупаторке фактички и престала. Што је окупаторка обукла тај до-гађај у облик анексије, не мјења много ствар. То је њена жеља, а она не приједи ништа више од жеље Црне Горе и Србије, да се те срп-ске земље имају ако не подијелити међу њих, то прогласити автономне на основи начела Балкан балкан-ских народима.

Септембарским догађајем Босна и Херцеговина вратиле су се прав-но у стање прије окупације. Евро-па, која има да пресуди о њеној даљој судбини, ни мало није обавезна Ау-стро-Угарској. Ова ни мало нема права да захтјева, да пресуда испа-дне у њену корист. Што је до сад била окупаторка, то ни мало не го-вори у њену корист, нити ствара ка-кво њено право. Напротив, она је из-губила и сам разлог да може пожеље-ти да теземље буду њој остављене, јер очевидно она није испунила налоз Берлинскога Конгреса, него је народ давила, гњавила и морално и фи-зички убијала, а земљу експлоати-сала и сиремала за своје војничке по-саде, и јер је њен смјер очеви-дан: хоће да зароби српски на-род тих земаља за рачун немачко-живутских експлоататора. Тиме хо-ће да постане Балканска држава и као најмоћнија најближи освајач балканских земаља кад се прилике укажу, хоће да стане на пут разви-ћу словенских држава, које сматра као залагаје за свој апетит, и на-пошљетку хоће према Словенству, коме је данас Русија представник, да створи равнотежу у Словенству, које ће она прогутати.

Турска се у овоме њеном плану сматра као *quantité négligeable*.

Може ли јој то дати право на Босну и Херцеговину, да друге моменте и не спомињемо?

Европа ће о овоме питању добро размислити. Она има потпуно сло-бодне руке и ми сумњамо да ће дати да је Аустро-Угарска неже прет-ходним уговорима, које је пред-ложила. А већаке је ако за под-логу прими признање анексије. То не смије бити. Свршетком оку-пације судбина Босне и Херцего-вине враћа се на стање у коме је била на Берлинском Конгресу, ни мало не везана за ичија права која би била иреча од права српскога народа и права Словенства да је-данпут предстане бити цусто ма-сло за њемачке освајаче.

Нема Шваба апсолутно никаква праза на словенске земље и сло-венске народе. Питање Босне и Херцеговине је питање словенско, питање словенске слободе и нашега самоопредјелења без наметања швай-ског господарства. То треба да је основница свих Словена, па и оних који буду заступљени на конферен-цији. Вријеме је да ослобођавамо и Словене које су Нијемци већ за-робили, а не да их и данас опре-мамо у њихово ропство, и то на основи пјеснички конструисаога не-каквог права њиховог. На основи тога „права“ не могу се водити никакви преговори, јер не постоје.

Поздрав турском парламенту

Наша Н. Скупштина је поздра-вила брзојавом и отварање турског парламента. Тај поздрав гласи:

Њ. Преваосходству Предсједнику Народне Скупштине Цариград.

Шлеђујући једнодушној жељи наших дру-гова из Скупштине Црногорске, молим Вас да представите Скупштини, на овај свечани дан, наше најтоплије жеље за потпуни успјех у вашем раду за срећу Турске.

Народ црногорски поздравља са зано-сом нову еру отоманског народа, ство-рену мудрошћу и веледушћем Њ. Имн. Величанства Султана, и гледа са дубоком дивљењем пространо и моћно сусједно царство гдје ступа у уставни живот.

Ми му желимо из дубине нашег срца да на том путу нађе повећање својих снага и енергије довољне за развијање својих неизбројних средстава, зајамчена напретка, добробања и обезбјеђења од спољних опасности.

Несугласности које су некада раздва-јале Турску и Црну Гору срећно су ни-чезле, те ми данас и гледамо у вашим суграђанима само пријатеље и ми ула-жемо наше настојање да се зближимо и његујемо одношаје искреног пријатељства, основаног на поштовању и међусобним интересима, а озабоченог сунцем јавних слобода.

Господине Предсједниче, будите у ото-манском парламенту тумач осјећаја наше Скупштине, које је осјећање цијелог на-рода црногорског.

Предсједник Црногорске Народне Скупштине М. Буковић

Турски парламент

У четвртак је на свечан начин отворен парламент у Цариграду. Цијела варош је била у свечаном руху. Све зграде су биле окићене и дан отварања парламента прислапљен је као ријетка свечаност.

Како је зграда парламента била тијесна, го је у дворану примљен само један дио публике, док је силан свијет прикрилио улаз у парламент, начегни се дуж цијеле улице.

Преко Пера и Галате Султан се дове-лао у парламент. Ово је први пут да Султан иде у колима а la dauphin.

Кроз улице притиснуте сизним свије-том Султан је френетички поддрављан, а тако исто и при уласку у парламент. Прије одласка Султана искинули су се у парламенту сви познани, који су били у свечаним униформама, само су посланици били у цивилном одијелу.

Кад је султан дошао пред парламент војска му је дефиловала, и музика инто-нирала Хамидију.

У пратњи Султановој били су принчеви и чланови владе.

Султан је неколико тренутака ћутећи посматрао парламент, те је завладала тишина.

Његов главни секретар прочитао је пријестону бесједу. Она гласи:

„Због теškoћа, на које смо наишли у промјени устава, стављеног на снагу у почетку нашег ступања на пријестол, и обзиром на потребу, коју су нам тада истицали државници, закључен је привре-мено парламент и устав суспендиран, док народ дође до оног степена напретка, који је био условљен ширењем јавне на-ставе. До тога времена било је сазнање парламента одложено.“

Ми смо све наше настојање били упра-вљали, да подигнемо школе у свима дје-ловима наше империје и милошћу Бо-жом то је постигнуто. Благотворни на-претку јавне наставе, степен културе по-дигао се у свим слојевима нашег народа.

Али на општу и јасну жељу, а об-зиром на то што та жеља може обезбје-дити добробање наше државе у садаш-њости и будућности, пријесмо се устелили да и пративно онима који су били другог мишљења поново сада прегледамо устав, и наредили смо нове изборе и сазнали поново парламент. Успјед про-мјене режима поверљиви смо достојан-ство великог немира Њамидијаши.

За пријеме наших пријатеља око уво-ђења уставности у нашу отаџбину, бу-гарски књаз и источно-румелијски валија Фердинанд ријешао се да из непоматих разлога прекрши дужну нијерност и да прокламира независност. Одмах иза тога закључила је и Аустрија, да анектира Босну и Херцеговину, којима је земљама она само привремено управљала по од-редбама берлинског конгреса. Та два важна догађаја, која повријеђују права наша и међународне одношаје, изазвали су наше велико жаљење. Тим поводом сматрали смо својом најпречом дужношћу позвати нашу владу, да одлучно иступи у одбрану интереса наше отаџбине. Ми се надамо, да ће нас у парламенту на том путу снама помоћи, и ојачати његовом пошпором, увијерени смо, да ћемо добити потпуну задовољштину за оне увијерје, које су нам пошљедним догађајима напесене. Све велике силе настојаће да она политичка питања буду повољно ријешена.

Наша је жива жеља, да се државне финансије, као питање од највеће важ-ности, доведу у ред, да се постигне бу-џетска равнотежа, да благостање наше земље јача, да се увећа број школа и да се уреде на такав начин да служе науци, вјештини и приреди.

Желимо да се наша суверенна и по-морска војска оснажи и усаврши.

Надамо се даље, да ће природни по-сланици све силе уложити, да приуће све законске приједлоге израђене од рз-них административних одјељења како би се спремиле закони, који би се могли поднијети на одобрење сенату.

Желећи срећу и напредак наше држа-ве, отпарамо данас парламент и желимо народу свако добро. Наша жеља, да ви-димо да се империјом уставно влада стајна је и непромијљива.

Дај Боже, да наш парламент буде за добро земље и да се наша паренина обрадује сваком срећом.

Нека нас Свевишњи поведе к успјеху!

Бесјед је пропраћена бурним клицањем. Пошто је поздравно посланике, Султан се упутио у салон, гдје је примио вјер-ске поглавце и изручио страним посла-ницима задовољство што их види при-отварању парламента.

Када се Султан удаљио испраћен све-чано као што је и дочекао, либерални посланици су изразили своји чуђење зашто се Султан није и у парламенту

zakleo na ustav, te su izjavili da i oni neће подлагати заклетву.

У један сат испуњен је сто један гон оглашујући свечано отварање парламента.

Како је прогумачено, да се Султан већ једном закleo на устав, то су и посланици положили заклетву скупа, да ће бити вјерни отаџбини, уставу и својој дужности док се Султан буде држао у става, на коме се закleo.

Пошто се парламент подијелио на пет секција, то је закључно своју прву преговорну сједницу.

Из Босне и Херцеговине

Прекинуто пабирчење из земље плача и јаука да наставимо:

Двије невинне жртве

Пишу из Мостара:

Из мостарске гимназије отпуштена су два ђака, Србина. Њих су денунцирали њихови другови католици, који се називају Хрвати. Директору гимназије отпуштају су ову двојицу као — невензјанике.

Отпуштање ових ђака изазвало је у Мостару велико огорчење, јер се оваквог поступка све честито гнуша, пошто је свако увјерен, да су оба ђака невинне жртве.

Докле се додјерало!

Ужас у Штрпцима

Из Сарајева јављају:

Животињско лијерство аустриског поручника, које је починио у Штрпцима над невиним српском девојчицом, описали су и многи бечки листови, што је заинтересовало посланика српског из Босне Которске Михаила Ђељадновића, те се у Сарајево обратио за тачне информације о овом ужасу како би у аустријском парламенту поднио интерпелацију. Тако ће аустријска „култура“ у Босни још силније одјекувати на све стране свијета!

Некад Алија сад Андрија

Католици у цијелој Херцеговини окомилни су се сада и на Мухомедане и не могу их очима видјети само за то што неће уз њих да пристају и што неће да се, као они, крсте Хрватима. Због тога сада раде свим средствима да Муслимане насилно похрвате. У томе толико далеко иду, да су почели чинати над муслиманима притисак и да их католичке.

Тако јављају из Брода:

Прије кратког времена на пријевару је домашњем у сарајевски католички манастир Муслиман Алија Чизмић, а одатле су га прије неки дан одвели у Славонску Брод где је преведен у католичку вјеру. На тај начин је од Алије постао Андрија.

Овај атак Штадлеров произвео је силну узбуђеност међу Муслиманима.

Католичка пропаганда

Онако исто као што Аустрија дјелује по Новоназарском Санџаку преко својих католичких свештеника, тако и у Босни и Херцеговини живо ради на томе, да у крило католичке цркве приграби што више Муслимана. Није њој толико да вјере, колико јој стало до тога, да тиме што више осигура себи терен у овим српским

земљама. Она врло добро зна, да су католици у тијесној вези са својим свештеницима и да су они од силног утицаја на њих, а како су ти католички свештеници обични њихови агенти, то преко њих могу са толиком паштом радити што год им је воља.

О томе нам јављају из Босанске Градишке шљедиће:

Његос је била силна узбуна како у Б. Галицији, тако и у Бихаћу због једног насилног католичког. Муслимани су се били побунили и у мало што није било чуда и покора. Католике то није довело намет, него су се и сада бацили на слично вратоломство. Њихови свештеници примамљују поједине Муслимане, лажу их и мите и одводе у Славонију, гдје их католичке и воде у крило „јединоспасавајуће свете римокатоличке цркве“. Истина, познато је оно „брат је мио ма које вјере био“, али ако је њу напљедно, ну брат који је пријеваром брата од дједовске вјере раставио душман је. Нарочито је за осуду што на челу ових прљавина стоји Штадлер, у чему му асистирају сви бискупни, а нарочито бања-лукчи. И онда није никакво чудо што Муслимани гако крвнички гледају на католике кад им неће да штеде чак и највеће вјерске светиње!

У разговору са једним Муслиманом о католичкој пропаганди чуо сам: „Католици се дуго варају ако мисле да ћемо увијек кроз прсте гледати. Алаха ми, знамо ми за Алију Чизмића, онако исто као што нам не избија из памети Салко Дулић из Бихаћа и оно двоје дјеце из Коњице, али ако потјерају даље познаће нас“.

Сила Бога не моли

Католичка хајка противу Муслимана помагана са архива налази одзива и у самом „луку“. О томе нам најбоље говоре извјештаји:

Од како је проглашена анексија у Злошћу, крај Високог, католик Јуре Кнежевић толико се осилио, да му ни један адулмућар није раван. Нарочито се окомио на Муслимане и читаве покре чини. Они су се властима жалили, али се нијесу ништа користили, те им друге не остаје, него да га се клоне и да подносе све. Ту неки дан је напао Нашида Захирспахића и срамотио га и онда му онako поручио: „Сага је Босна паша, те ћу и тебе и све друге Турке јасити. Од рукава ћу направити узеније и Јахаћу вас по цио дан! До сада сам крмке чувао сам, а од сада ћете ми ви бити чобани!“

У Бару, крај Високог, напали су Мијо Равлијац и Степан Дуњак са гомилом католика на кућу Исабега Соколовића и повокама га изазивали и да Соколовићу нијесу притекли у помоћ суседи ко зна шта би било.

Српство

† Елодија Ч. Мијатовића. Уваженог српског књижевника и државника г. Чеду Мијатовића задесио је тежак удар. Његова честита домаћица Елодија преминула је концем прошлог мјесеца у Лондону последице тежког боловања. Покојна Елодија је својим прилежним радом задужила нашу књижевност, јер је најбоље наше књижевне творевине, а

нарочито народне пјесме, преводила на енглески и велики енглески народ упознавала са нама. Писала је и оригинална дјела на енглеском језику, од којих јој нарочито пажњу заслужује „Историја модерне Србије“. Врлој покојници нека је лака земља, а њеноме домаћину наше топло саучешће.

† Ђорђе Стратимировић. У Бечу је преминуо Србин генерал Ђорђе Стратимировић, који је за вријеме мађарске буне предводио српске чете и показао велико јунаштво. За вријеме црногорско-турског рата 1852. био је у Црној Гори. Вјечан му помен!

Отворене српске школе. По наредби валије, отворене су српске школе у Куманову, које су раније биле затворене.

Словенство

† Н. В. Муравјев. У Риму је преминуо руски посланик Никола Валеријановић—Муравјев. За вријеме владе цара Александра III он је играо врло велику улогу у државном и политичком животу, а био је угледна личност код цара Николе II. Био је велики противник тројном савезу и радио је на споразуму Русије са Енглеском, Француском и Италијом.

Укинут пријек суд. Када је Аустрија увидјела да је пријек суд у Прагу испало на штету њену и да постоји опасност, да тиме још више Чехе противу себе изазива, издала је наредбу да се пријек суд у Прагу укине.

Затворене школе у Загребу. У Загребу су затворене све школе и просвјетни заводи због силних болести, које су се у Загребу појавиле.

Мађаризација у Хрватској. Како хрватски листови доносе, за вријеме барона Рауха отворено је у Хрватској 78 мађарских школа. И Хрвати још траже да им се и Босна припоји како би се и она мађаризацијом усрећила.

Гласови поводом анексије

Бојкот аустријске робе

И поред свега настојања од стране аустријске, у Турској се све више шири бојкот противу аустријске робе и нема изгледа да ће се обуставити. Турски листови отворено изјављују, да нема те силе, која би бојкот могла да спријечи. „Он ће“, веле они, „престати само онда када Аустро-Угарска задовољи захтјеве Турске“.

Мађарски листови се буне што бојкот обухвата и њих и налазе, да то проистиче само из тога, што мађарски бродови носе аустријску заставу, те предлажу, да би бојкот према њиховој роби престало, да се Мађари изјасне противу анексије.

У Србији се живо ради на организовању бојкота, те ће се од Нове Године отворити велики бојкот аустро-угарској роби.

Бојкот се шири и по Италији, као и по Румунији, а и код нас ће се живо покренути бојкот противу аустро-угарске робе.

Патриотска одлука

У Србији се сложено прегло да свако са своје стране што више допринесе

општој ствари. Поред силних прилога, које дају „Црвеном Крсту“, у Биограду су сви они, којима је крсно име Св. Никола, ријешили, да скромно прославе свога патрона, а оно, што би иначе потрошили на дочек гостију, послаће као прилог „Црвеном Крсту“.

То би могло и код нас!

Ф. Фердинанд подкраљ

Бечки листови из дворских кругова доносе, да је у питању босанске анексије наступила промјена. Овом се промјеном иде на то, да се за подкраља постави аустријски престолонаследник Франца Фердинанд. У Бечу се хоће на тај начин да ријешу балканска криза, те се надају да ће се тиме споразумјети са Турском.

Прокламација анексије сјединила је Француску, Русију, Италију и Енглеску противу Аустрије, а Србију и Црну Гору узбунила. Аустријска дипломатија би овим узмаком хтјела да поправи зле последице. На овај приједлог пристао је и сам Кесар, те су због тога повучени приједлози, који се односе на анексију. Само да ово не буде рачун без крмара.

Руски одговор

Аустро-чипутски листови све знају. Они не само да знају да ће Русија ове изјаве одговорити Аустрији на ноту, него знају чак и каква ће нота бити. По њима, одговор ће бити помирљив и омогућиће даље преговоре.

Само да их не обману наде као са Титонијем.

Дужност Срба у Америци

Срби у Америци су се дали живо на посао, да своје народу олакшају тежку судбину. Они су крај осталог, издали овај проглас:

Сваки добар и поштени Србин у Америци дужан је помагати морално и материјално своју отаџбину:

у случају рата са Аустријом дужан је као Србин да оде у помоћ или материјално поможе српске борбе;

да знаи да ни један цент не оде његовом непријатељу у руке, јер би га он био његовим повием;

свакога Слована, а нарочито Србина презрети и избацили из свога друштва, који ма чим било помаже нашег непријатеља — Аустрију;

служити само код пријатеља нашег народа и тога се вазда држати;

да свако помаже Црвени Крст било у Биограду, било на Цетињу и да им шаље прилоге.

Ко не ради овако, тај је непријатељ Српства, тај издаје Српски Народ и Српску Мисао.

Српске чете у Сегедину

За аустро-чипутском штампом у кованој изминљотина повела се сада и угарско-чипутска штампа и доноси како је крај Сегедина ухваћена једна чета из Србије, којој на челу стоји отпуштени угарски политар — Фехери! Овај пунокрвни Шемадинца, по овим листовима, предводио је чету да дигне све мостове у Угарској, али је полиција ту несрећу спријечила, а чете побјегле. Блажени нишчи духом!

Листак из психологије рата

Васпитни услови побједе са психолошког гледишта написао

Стеван Ј. Радосављевић Бдин

(Наставак)

(10)

Овдје морамо скренути пажњу и на још неке моменте. Проповиједи морају нараћене бити уквено, лако, разумљиво, с пуно поштовања, јер само то прилази да душу народну. Западни тог треба избјегавати, јер је невоља штетан. Он нам је већ много штете нанео. Доказ је интелектуална. Она је храбрана све само у западном тону, па мјесто да је храбра, она је најнеразборитија. То је за то што је оглузала, па се више није у стању расцалити, одушевити. Декламације прилазе поред ње остављајући је са свим равнодушју.

Проповијед мирнога доба има само да слаже у души народној материјал, из који ћемо ми у данашњој борби изловити. Пазити га не смијемо још сад, јер кад стигне, шта може друго остати до невоље? А невоља не гори, нити се с њом може ратовати.

Та је пракса штетна још и с друге стране. На материјалу, који му дајемо, народ треба сам себи да створи душевни снајет, како би моралну снагу у рату пренио из себе. Ако не допустимо да сам има снагу у кући и да је сам подстиже, него

да је увијек из наших руку чека, он ће бити ратник без поље и не може се одушевити ако га не подстакнемо. А нити у рату и непрестано држати га њим, немогуће је.

С тога предузимајуемо да се у миру народ пламеним говорима и декламацијама претјерано одушевљава. Он оглузла, постане неосјетљив, и кад нам је најпотребније да га расцалимо, пећемо моћи, јер је немо.

Одушевљење је као и слас. Огуља кад се много употребљује. Познато је да најслабије дражи, кад се прекојерно узимају, остајући горак, опоран талог, који чоњјека чини лупуријем и прете надражава, а по кад-што и бласетим.

Оно смо назвали за пузину да на оноемјењу кажемо зато, што је паша интелектуална склопа да иде на крајности у крајност. Може зато разумјети да национална проповијед треба да кини раздражљивост својом. Та не! Та треба оглузити за даје рата.

Наравно треба се чувати и друге крајности: празне емоционалне пјесме, јер од ње такође никакви користи нема.

Друго је кад се чоњјека сам одушевљава, а друго кад га одушевљавамо споља, вјештачки. Друго је бити хладан па се гријати на вагери, а друго имати топлиоту у своме себи. Бити хладан у предјелу гдје се не може паћи нагнати, алиша по готову чоњјека даљег опасанка. Међутим чоњјека, који се загријека на топлиоту свога рођеног

организма, у овој прилици своје рођене душе, држати је свима ситуацијама.

Друкчије се развија снага која свој имунитет добија из здравља, а друкчије кад је потицла из развоја, нишом, кафом и т. д. Прва је трајна, друга пролазна. Прва дјелује дуго, друга само док траје дјетињо напнатка. Прва не оставља ружна талог, друга оставља, и то је малаквалост, слабост. А нама у рату треба трајне, упорне силе. Одушевљење, зато, које долази из нас самих, кријени одушевљења туђе, које се преноси сугестивном утицају, ошја.

Ми смо обично до сад само опијали народ. Док не радиш — не радимо, а кад се навањемо — и кућу строгаљемо, па не зна се кад је горе. Зато се у будуће тога треба клонити. Народу нама дикта потребан морални капитал без зашљепних филтара, али у лијепој опреми. Што је барут тону и пушци, то је овај морални капитал душе. Ако га запаљемо у миру, чим ћемо пунати у рату?

Овај психички момент је важан, јер се противу њега много гријешимо.

Да на интелектуалној подобиности народној за рат вазда живи порадити, упућује нас и сам карактер нашег народа. У њему је тачно развијен духовни живот од гледишта и то је веома пажња карактерна црта, коју не смијемо нипошто потцијенити. Та га прта одликује од многих других народа и она нам показује путеве, куд

нам вала или ако од њега хоћемо ратоборан, храбар народ да створимо. Штабана, нарочито у напнатом појном, немо, и ко се држи туђих штабана, не можећи рачуна о карактеру свог народа, тај удара увијек с рудом у брџијег и не може даље.

Наш је народ психички тако створен, да може бити класично јуначан и до ала Бога ратоборан, све према томе како га васпитамо и упућујемо. Он може бити само јунак интелекта. Ако га у том правцу васпитамо, вала ће нам. Сваки други метод, који би интелектуалну подобиност апостанно, па се засновао само на бруталности, машинској послуживости и механичкој обуци, био би за нас фаталан.

Код Турапа, Румуна, Бугара, Мађара па доведе и Печана преоблађује у основи фатална (интелектуална) живост. Они су с тога хлађе више тежак и јакот темперамент. Осећају у нама нијесу одмах силна, нити их држе бог ала како будишма. Они их ле проишвају муњавином брзином, с тога се теже достизају оном потребу који се пове страх, који у рату ошак доносили сатири нервно осјетљиву појску.

Спенсер у својим Принципима Етике, говорећи о осјетљивости, вели: „Не само осјетљивост, него и паша како се подиже болови свима је разлог, што махом долази од степена развојности нервног система.“ То је најбоље јави на Босанцима, који уиш

Њима је главни задатак да позивају и отпремају добровољце, и да сабирају и примају прилоге, који се имају слати пострадалима у Босни и Херцеговини и друштвима Црвеног Крста у Београду и Цетињу. Њима је даље стављено у задатак да обрате пажњу америчког народа на праведне српске захтјеве и да им се обрате за материјалну помоћ.

Аустриски агитатори

Аустрији је силно занало да око што се Срби и Муслимани у отоманској империји слажу, па је покушала прво да их преко Арбанаса завади, а кад у томе није успјела, она је пустила парочите своје људе, којима је ставила у задатак да сију раздор и заваду међу Србима и Муслиманима. Ти аустриски платезиници разглагољавају како ће српска и црногорска војска унасти у Новопазарски Санџак. То потврђује и загребачки „Pokret“ и означаваје онако: „На челу тих агитатора стоји бивши консул у Пљевљу гроф Драшковић и мајор Боснић.“

Бјеладновићева интерпелација

Из Беча је стигао овај извјештај: Српски посланик Михаило Бјеладновић поднио је у аустриском парламенту на председника министарства ову интерпелацију:

Сарајевски лист „Српска Ријеч“ доноси на уводном мјесту овај догађај из Штрбапа, крајње границе Босне према Србији и Турској (У томе се извјештају износи гротински догађај са невиним српском дјетворинцом, коју је аустриски поручник насилно обешчистио, о чему смо раније писали).

Обзиром на претјерану строгост цензуре у Босни и Херцеговини потпуно је искључена могућност, да је ова изјава неистинита или у бигности претјерана. Нема никакве сумње, да је ово страшно и гадно дјело кадро озбиљно поремети јавни мир у Босни и Херцеговини и побудити у читавој Европи највеће гнушање и одвратност.

Ради тога разлога постављамо госп. министру председнику као шефу цијеле владе, ово питање.

1.) Дијели ли влада мишљење, да је апсолутно нужно најпире публицовање читавог службеног поступка против злочинаца у интересу јавног мира у Босни и Херцеговини?

2.) Ако је тако, шта намјерава предузети влада, да дође до јавног знања потпуна истина о овим злочину и односној казни.

Срби у Њу-Јорку

Велики њујорски дневник, „Њу Јорк Хералд“ доноси подужи чланак о српској скупштини у Њу Јорку из којег доносимо главније гачке:

У понедељак послје подне одржана је велика српска скупштина у великој сали: „Нев Амстердам опера Хаусе“, на којој су присуствовали сви Срби из града Њу Јорка и Њу-Берлија. На скупштини је једнодушно осуђена аустриска грабљивост у анексија Босне и Херцеговине, и донесена општа резолуција против акта Аустрије, која угрожава опстанак цјелокупног Српства. Текст резолуције биће послан на Србе у Америци, с позивом да се буде справно кад устреба. Одлучено је да се са највећим пије-

гетом и одушевљењем поздраве братски сазив између Србије и Црне Горе за одбрану потлаченог Српства.

Изабран је централни комитетни одбор, који се има ставити на челу свих комитетних одбора у Америци, који узима иницијативу главне улоге на себе. У тај централни одбор изабран је г. Михаил Пунин, професор на Колумбије Универзитету за председника, а госп. Томо Срзентић за потпредседника и благајника.

Срби у Америци

Цијелом Америком Срби живо раде на организовању добровољачких чета, чији број све више расте. Они су донјели ову резолуцију:

Протестујемо одлучно противу анексије Босне и Херцеговине; позивамо браћу Србе, да буду спремни поћи на свету војну за ослобођење наше потлачене браће;

молимо владе на Цетињу и у Београду, да ако потписнице Берлинског Уговора не даду сатисфакције српском народу, развију заставу и објаве рат; и позивамо Србе широм слободне Америке, да не клону духом, већ да купе добровољце и добровољачке прилоге. На ноге ко је за оружје! Будимо достојни потомци наших славних предака!

Аустриски марифет

По оној народној: „кажи док ти није казао“, Аустрија је разгласила да бојкот у Турској подупире Енглеска и да је у ту сврху нарочито платила председника балканског комитета, да оде у Цариград и бојкот организује. А међутим позната је ствар, да је Аустрија у пошљедње вријеме поткупила два листа што у Цариграду излазе и ставила им у задатак, да свима средствима појују противу бојкота како би се преговори турско-аустриски успјешно наставили.

Аустрија подмене другом своје прљавштине.

Дневне новости

Никољданске свечаности. И овогодишње никољданске свечаности извршене су по утирђеноме реду. У саборној манастирској цркви била је свечана архијерејска литургија са благодарјењем за здравље и дуг живот Његово Краљ Височанства Књаза Господара и Владалачког Дома. Службу Божју и благодарјење служио је Високопреосвећени Господин Митрополит Митрофан уз асистенцију више свештених лица. Црква је била препуна наших великодостојника и уопште отменог свијета оба пола. На благодарјењу су присуствовали Њихово Краљ Височанства Престолонашљедник и Престолонашљедница; Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагиња Наталија, и Њихова Височанства Књагињица Вјера и Књаз Петар. И цео дипломатски кор био је присутан благодарјењу у пуној гали. При поласку из

цркве испашен је био 21 топовски метак. По томе се ишло на честитање у Двор, које је вршено по утирђеноме реду. Окружен члановима узвишене Књажевске породице и господом министрима, Његово Краљ Височанство Књаз Господар најљубазније је примио честитања како од госпде чланова дипломатског кора и њихових госпођа, тако и од Својих великодостојника, народних посланика, официра, чиновника, представништва општине цетињске и људи из народа, који су тога дана били дошли на Цетиње. Послије честитања пред Двором је дефиловала почасна чета са музиком на челу.

Краљева честитка. Његово Величанство Краљ Петар I. честитао је Господару Никољдан срдачним телеграмом, који је ишао од Београда до Цетиња пуних 18 часова! Мора да су га у Пешти и Бечу цензури-сали прије но што су га пустили на Цетиње.

Честитке Господару. Његово Кр. Височанство Књаз Господар примио је о Никољдану мношину телеграфских честитака како из земље, тако и са стране, из Словенства и српских крајева.

Честитка председника Скупштине. Председник Народне Скупштине у Београду, г. Љубомир Јовановић, послао је о Никољдану Његовоме Краљ Височанству Књазу Господару веома срдачну и дирљиву телеграфску честитку, пуну топлине и патриотских осјећаја Господар је одмах захвалио г. Јовановићу телеграфским путем тако исто срдачно и топло.

Прослава имендана. Никољдан као имендан Њ. Кр. В. Књаза Господара прослављен је у цијелој земљи на врло свечан начин. У многим мјестима приређене су и нарочите забаве. Тако нам из Шавника брзојављају, да је у славну имендана Господарева у очи Никољдана шавничка читаоница приредила забаву у корист Црвеног Крста.

Имендан Цара Рускога. На Никољдан прослављен је на Цетињу имендан Цара Рускога Николе II. У 11 час. прије подне у дворској капели било је благодарјење, на коме је присуствовао Његово Краљ Височанство Књаз Господар са свима члановима књажевске породице. На благодарјењу су били присутни дипломатски заступници Ру-

сије, Србије и Бугарске и војни заступник Русије г. пуковник Потапов, а тако исто и наши министри, великодостојници, официри и једна чета војске. По благодарјењу г. и г-ђа Штајн примали су честитања у просторијама рускога посланства. С њима заједно примао је честитања и г. пуковник Потапов са госпођом. На честитању било је тако много одличних гостију, да се у просторије посланства једва могло ући. Његово Краљ Височанство Књаз Господар довео се био у посланство да лично честита. Господар је наздравио Цару Рускоме, и здравица је бурно поздрављена, а г. Штајн наздравио је Господару на српскомезику овако:

Ваше Краљ. Височанство!

Молим Вас, да примите моју дубоку благодарност зато, што сте извољели лично посетити овдашње посланство и поручити ми, да преда Ваше честитање Његовоме Величанству Рускоме Цару. У име Његова Величанства и свега рускога народа, који, као што Ваше Краљ Височанство добро зна, неизмјењено гаји срдачне симпатије према јуначкој Црној Гори и њеном узвишеном владару честитам Вам дан Вашег анђела.

Господо! Позивам Вас, да испијемо ову чашу за здравље Његова Краљ Височанства Књаза Николе II; Њеног Краљ Височанства Књагине Милене, чије одсуство на данашњи дан савима нама пада тешко на срце, и свега Владарућега Дома!

Здравица г. рускога заступника учинила је особито лијеп утисак. Она је од присутних примљена заносним клицањем.

Господарева пјесма. „Српска Ријеч“, једини српски лист у Босни и Херцеговини, поздрављајући отварање турског парламента на челу листа донијела је пјесму Њ. Кр. В. Књаза Господара „Турчину“ („Што те руже, лафе стари...“) Пјесма је попраћена објашњењем на који је начин постала.

Покрет наших трговаца. Наредба министра финансија да се на робу држава са којима смо у неуговорном стању примјењује максимална тарифа сви угледни наши трговци из цијеле земље окупили су се прошле недеље на Цетињу ради сајетовања, која још трају. По свршеном договору и споразуму, трговци ће поднијети влади меморандум, којим ће образложити своје становиште. Познајући патриотизам и пожртвовање наших трговаца, наше је дубоко увјерење да ће сав њихов рад бити прожман патриотизмом и да ће и они са

не, ране, велике пружине и хладноће подноси сасвим равнодушно. Зато то, само у мањој мјери, онака се и код порјатно развијених али пажљивих људи, шир. код дипломата. Многи су путници код нас констатовали чудновату хладнокривост, било да су у боју ратари, било да их је каква перерба случај стао мук и живота. Љекари из Индије увијеравају, да зрелији подноси болке и операције много вирије него Европљани. Виши типови људски, са већим мозгом и живахијом осјећљивошћу, чија је перверза развијеност (што посвједочавају њихови духовне способности) најдале одмакла, размјерно могу врло мало непрајатности да поднесу, што се најбоље види на раздражљивости Јенијазских људи.

У хладнокривост, коју Спенсер онака код више развијених људи, ми у опшитој животу и у рату дожемо храброст. Међутим то она она није, што је аутоматски израз нервно индиферентности, што знамо јаким темпераментом. Храброст је чисто духовна манифестација, а тога не може у доплатној мјери бити код људи, који духовно нијесу развијени и у којима духовни живот не даје огледало општег (индивидуалног) живота, већ живог физичког, вегетативног.

Огуд и долази да су људи јака вегетативна живота тијелом крупнији по они по првонаходну духовног живота. У овај други еп спадамо ми, Французи, Енглези, Ита-

лијанци, Скандинавци, Норвешци, Пољаци, до неке Финци и Италијани; у овај први — Руси, Германи, Турци, Румуни, Маџари и Бугари. Наравно мешавине има и у једној и у другој групи, али то је у мањини.

Типови јакога, нервно мале осјећљивог живота, духовно теже се развијају, али се у рату слабије држе, што се потврђује јулитини зоне. Типови осјећљивог нервног система духовно брзо се развијају и далеко досижу, али су у рату мале стабилни. Јер их осјећаји потресају. То су преимућствити и недостатци њихови. Онија први је лакше у погледу темперамента, а теже у погледу духовне прљавиности; онаја је лакше у развију духовном, а теже у погледу нервног стабилитета. Онај појебјеује темпераментом, овај, ако је добро упућен, духовном јачином и енергијом. Онај изгледа да је храбри, овај је у истини то.

Да оно чим год илуструјемо. Представимо два човјека на претпоријеског доба, два Тројанца, који су, наравно, вјеровали у обуи-бог-е-на-ја. Један је био нервно јак (нервно индиферентан), други веома осјећљив.

Указује им се у мраку, пред пећином, у шуми, нека прилика, коју обојица познаду као утвору, шетину. Нервно јак човјек уплашиће се и неће, док ће овај осјећљиви претрпјети од страха. Прии ће остати где је и задржаће колело његово присебности, дру-

ги ће побјећи и изгубити намаг за онај мях савршено.

Сад узмемо два човјека из овога доба: једнога нервно такоер јаког али необразованог, другог веома осјећљивог али ужо развијеног, просвећеног. Указује им се такоер нека утвора. Шта сад бина? Нервно јак човјек уплашиће се и неће, као и пређе, нервно осјећљиви али просвећени, знајући да на свијету ништа нема, неће се уплашити ништа, и он ће ићи из афере као храбрији.

Ето то је та илустрација коју смо хтјели дати.

На тога изази: Нервно осјећљиви народ гради јачину своју у интелекту, јер само она може парализовати претјерану осјећљивост његових живота. Ко то не уради, неподобан је за рат с народима нервно јаким.

Неједнакост оних народних одлика имала смо јасно да видимо на Сједици. Бугари су се у дубак одржали не зато што су били одлика храбри, него што су били нервно мале осјећљиви, нервно мале индиферентни, што се обичним језиком дозе нервно јаким. Јај киница имају они и данас, а храбрости ће имати у толико само, уколико буду имали морала, интелектуалне моћи.

У мирном додиру народа с народом онај, који има мале осјећљиве перне, утиче ошчијски, рећи бисмо хипнотички на народ осјећљивијих, слабијих живота и намаће му огледало свога јавног живота. Германи су та-

ко пошљедњим Словене на сјенери. Татари илжа западали на сјенери-несток, Бугари на југоисток, а то значи да је словенско племе уопште било нервно мале отиорно од племена западњачких. Та одлика, уколико смо остали непомјерени, онака се и данас. Утицај бугарског живота осјећао се до прије 30 до 40 година чак и у Београду, да не говоримо о својим источним и југоисточним острвима, а на југу нимма да је прилично да самота Егејског мора.

Народи помјерениот температура најбоље су за ратништво, предностијајући, наравно, да су у оба правца, у вегетативном и духовном, подједнако развијени. Најачи еп је мешавине има српски народ у Црногорцима, Херцеговцима, Бокосцима, Далматинцима, Македонцима, Лицијцима у Новопазарском санџаку, у Бачкој, у Бачкој, до неке у Грузији и Румунији. Ту је подједнако заступљен како нервно јак темперамент, тако и духовна бистрина и примљивост. Остали дво нашега народа (Босна, дво Србије, Српци, Славонија, дво ужо Арпатске и Стара Србија) припада групи у којој преоблађује живот духовни, живог осјећљивих перана.

Осјећљиви народи, зато, претрпјачи су лако и страху, будући је и страх осјећај.

(Наставиће се)

своје стране допринијети општој ствари, те им у напријед желимо да им рад уроди жељеним плодом!

Забава у Зетскоме Дому. Забава, која је у очи св. Николе била у Зетскоме Дому, испала је врло лијепо. Концертни дио забаве извело је Црквено Пјевачко Друштво на опште задовољство. Пјевање царске руске химне од стране друштва било је од публике саслушано стојећи и попраћено бурним клицањем. Г. Р. Милићевић, правник из Мостара, отпјевао је соло пјесму „Аој Босно“ Његов баритон глас звонак и пријатан, учинио је на слушаоце најбољи утисак. Пјевање те пјесме изазвало је дуготрајно кличање.

На забави и играци био је присутан и Његово Височанство Књаз Петар.

Послије концертнога дијела забаве настала је играња, која је трајала до 1 часа по полуноћи. У играци су учествовале и г-ђа Е. Штајна и г-ђа Г. Јовановића.

Измишљотина. Аустриски листови потпуно су измислили вијест, да је на Цетињу изашло ванредно издање „Гласа Црногорца“ и у њему објављено саопштење, да се Црна Гора ријешила да не ратује. Тој бечкој измишљотици наишли су на лијепак и многи српски и хрватски листови.

Ко би још овакве глупе измишљотине опровргавао?

Још глупља измишљотина. У овим тенким и судбоносним данима треба човјек и мало да се насмије. У ту сврху саопштавамо једну још глупљу измишљотину бечких листова. Она се састоји у овоме: Саопштили су, да је Њено Височанство Књагиња Ксенија савише демонстративно агитовала на Цетињу против Аустрије. Она је, веле бечки чивутско-њемачки листови, отворено руководила демонстрацијама против Аустрије и ставила се била на чело цетињских дама, дражећи их, да траже рат. Због тога је — измишљају даље ти „озбиљни“ листови — Његово Краљ. Височанство Господар дошао у неприлику ради таквога држања Своје кћери. Кагињице Ксеније, те ју је из Црне Горе уклонио у Париз. Тамо, у Паризу, по причању бечких листова Књагиња Ксенија опет не мирује, већ агитује против Аустрије кроз француске листове; дакле, постала је чак и журналист! Што француски листови жучно пишу против Аустрије, има се, веле, објаснити боравком Књагињице Ксеније у Паризу!

Је ли и ову смијешну измишљотину бечку потребно опровргавати? Је ли потребно таквим блесавим бечким ловинарима говорити, да је Књагиња Ксенија пошла у Париз заједно са својом милом мајком, Њеним Краљ. Височанством Књагињом Миленом, да јој се у болести Њеној нађе на помоћи и утјехи? Ако ли пак замишљају, да Књагиња Ксенија, као права кћи Црне Горе, у овим приликама осјећа исто оно, што и све Црногорке, — у томе се бечки листови поуздано не варају; али, измишљати оно, што није било, не достојно је људи, који се називају „носиоцима културе“ на Балкану.

Ерентал одступа. Из Беча нас извјештавају, да су дворски кругови јако незадовољни Еренталовом авантуристичком спољашњом политиком. Он је Аустрију довео у незгодан положај. Завадио ју је са цијелим свијетом, а бојкотом у Турској оштетио ју је до сада са 100 милијона. Зато ће њега макнути и на његово мјесто довести мађарскога министра унутр. дјела грофа

Јулија Андрашија, сина онога истог Андрашија, који је Босну окупирао. Да неће син можда бити срећнији од оца?

200.000 војника. Толико је војске наша сусјетка Аустрија већ до сада скупила у Далмацији, Босни и Херцеговини. Само од Котора до Билећа дуж наше границе намјестила је преко 50.000 војника. Ако ће! Бар ће наши храбри војници имати гушћи нишан, у који ће лакше моћи пуцати. Разумије се, по њеном рачуну, ми смо ти, који изазивамо!

Из Н. Скупштине. Народна Скупштина не држи своје сједнице већ неколико дана, пошто одбори раде на буџету за 1909. г., закону о чиновницама грађанског реда и закону о устројству војске.

Н. Скупштини је дошао топао отпоздрав од руске Думе и ми ћемо га саопштити у идућем броју.

Вјерење. Г. Ђуро Ј. Шпадијер, први секретар министарства просвјете и црквених послова, вјерио се са г-ђицом Јоком, ћерком г. командира Станка Петровића — Његоша. Честитамо вјереницима и родитељима!

Прогноза времена. Према рачунању астронома, који се баве Фалибовом теоријом, овако топло и благо вријеме, које имамо сада, биће са незнатним промјенама, све до краја јануара идуће године; снијег ће јачи бити тек у фебруару.

Позив на претплату

Концем овог мјесеца навршује се прва година излажења нашега листа, када истиче претплата многим претплатницима. Зато још за времена отварамо упис на претплату на наш лист за 1909. г. како не би било застаја у поштом листу.

Цијена је листу:
За Црну Гору, на годину 10 кр., на по године 5 кр.

За све друге земље: на годину 15 кр., на по године 7 кр.

Претплата на „Цетињски Вјесник“ прима се само за годину и по године.

„Цетињски Вјесник“ слаће се у 1909. г. искључиво онима који у напријед положи претплату.

„Гусла“

Примамо оне редове:
Да би смо видјели најновију умјетничку колонију нашег академског сликара г. Петра И. Почека „Гусла“, отишли смо у Доњи Крај, у Почеке, у родно мјесто умјетника.

Чим смо се појавили на вратима десног одјељења куће, пред нама се указа велика оригинална слика, фон који је без мало сав попуњен. Истакнути су 12 типова: девет мушких и три женска, сви у разноликом црногорском народном одјелу, чиме умјетник у главном и хоће да даде израза души и осјећајима, а уз то је на слици покушао, кућени предмет, оружје и др.

Дубоку замисао умјетник оживљава композицијом „Гусла“, предочавајући унутрашњост куће црногорске, послје ратних дана са сједином, ноћу. Један тешко рањени укућанин сједи на сламјачи, пред стубом, а селани дошли на сједник. Дошли су мјесни главари и други сусједи; пој био у селу, да сврши обред, на сврнуо, да види рањеника; гуслара — слијепца домаћина зауставља на конач, а од домаћих су: домаћина са шћером и синчићем, те при великој ватри сједе у рањениковој кући, око огња; гуслар држи гусле и извјаја јуначку пјесму из прошлости, гуслар се зазно пјесмом, а остали слушају, гдје бардо, српски распорд, гуслар и слијепца импровизира о јучерашњем догађају, те посједа на пјесничкове ријечи:

„Вај, гусла да немамо
Све са собом закопасмо
На Косову бојном пољу
Гдје допасмо у непољу“
и на Његошеве
„И наше су сузе утирале
Вјешти звучи дивнијех гусала“
Како је то значајно, особито у ове дане!

Први поглед посматрачев предусријетла озбиљност и замисленост типова на слици, осећају га, а он на сваком типу уочава јасно и психолошки изражене особине темперамента појединих, ових наших развијених живљавих типова, те се на сваком дуже задржава и разабра појединости; разгледајући појединог, нагледајући све типове заједно — види, да су сви у тесној душевној хармонији, а у исто вријеме снажи засебно одјељени тип свестрано је савршен за себе, zgodно и вјешто је изведен, те наслађава, а јасни, умјетнички погођен и изведен израз лица појединих и свих типова заједно буди и дира њежније осјећаје посматрача... Разноликост пак црногорског народног одијела даје слици особити вид и укус.

Дубока замисао умјетникова није апропустила ништа, што би могао кривити свестрану пуноћу појма „Гусла“, није је допустила што год што би могло бити измишљено; ту нема једне ситуације која није к мјесту и која се губи — унапри, ту и нема ситуација, јер све што је у слици унесено, јаким је значењем, изведено је са дубоким смислом, те је композиција пуно и јасно оживотворила осјећаје душе Србина, а слика је огледало душе умјетника. Те, како год гледамо ову слику, наслађавамо се, и колико год је гледамо, хтели бисмо је и још гледати; она нас мами, нуче нас к себи, уводи нас у замисао... Дивимо се умјетниковој способности, а дивимо се пред сликом — нашој прошлости, особито штудирајући једног од типова — маркантног Црногорца, прошли и садашњи (нека би био и будући), на који му се у знаку војничког старешине између двије сабље (бивши знак војничког главара) — блиста крст, тај символ наше слободe, тај символ схваћања и опстанка наше домовине.

Умјетник је узео да изврши, један тешки и важни посао, па, уз све незгоде које је морао сносити радећи овдје, успио је. Чини нам се сликом је дао живог израза повјесници и српским осјећајима, и тим учинио услугу поколењу, радом је уздигао себе и као Србин и као умјетник. — Честитамо му.

Патриотски позив

Драга браћо!

Не раздваја нас много времена од онога доба кад врхом мача Господарева витешком и витешки пролијепо крви Његових ратничких соколова гврди град „Оногонт“ са велим дијелом ове области паде у црногорске руке. — Свијам нам је добри поштом како смо с болом у души примили неправду, која нам би учинила Герцеговински Конгресом год. 1878. данашњи српске земље: поносно Босну и кршну Херцеговину на привремену окупацију Аустро-Угарској Монархији — томе црквеном непријатељу целокупног Српства и Словенства. А још с каквим болом разумјемо из уста нашега Витешког Господара, дана 24. септ. ове год., жалосну вијест, да је Аустрија ове двије личне српске покрајине — путем самовлашћа присајединила својој круни и тим њеним поступком заболо најосјељивију оштрину у србинско срце, која рана у нашим јуначким грудима неће и не смије преболети све дотле, док Босна и Херцеговина буду од нас раздвојене.

Браћо!

Вјековна вјерност и оданост Господару нам и Његовом Дому, који је Црну Гору прославио, проширио и великом учинио, а уз то и пролијепа крв наших витешких предака за ове кршине и свете Горе и Србину слободу од Косова до данашњег дана, увјеравају нас, да и сада нећемо изостати кад нас наш добри и витешки Господар буде позвао на одбрану Србину права и заветне му мисли, а да се достојним синовима славних нам предака не покажемо.

Тај свети позив, тај тешки Србинов аманет, увјерени смо, да ћемо одржати на достојно, цуне части, славе и пожртвовања нисини и овом као и сваком досадашњем приликом. — Е, па кад је тако и кад смо у сваком тренутку готови да наше животе принесемо на олтар љубљене нам отаџбине и Српства, то се и најбосне побуде, да овај апел упутимо на све нас — синове ове области, те да по могућности принесемо и материјалних жртава за храбру нам војску личне нам Домовине и витешког јој Господара Књаза Николаја, а то се може учинити доброволним прилозима, у: новцу, жити, живом и другим материјалним средствима, којима располажемо, и које би смо прилоге на случај рата ставили на дужно расположење Нашему Господару и Министру Војноме. —

Мислимо, да с материјалним средствима нијесмо одвећ богати; али ипак из патриотизма, који се ни код којег народа јаче не

јавља — него ли код нас, и најбосне за дужно, умјесно и добро те да ми пријемо у нашу Отаџбину, а из овога слободнога Господарева краја — поглашће Војводе Светитеља Саве Неманића, а сада Војводе „Великог Захумског Војводе Књаза Петра“ — покринемо ову замисао, која ће нашим пружим прегнућем и пожртвовањем уродити најбосне плодомима за што јачу и бољу материјалну потпору нашој од свагда храброј узданим и браничу миле нам Домовине Господаревој војсци — на случај њене ратне операције.

Напријед, браћо, у име Светогуга Бога, јер: „Сложној браћи све је могуће. — Прегоцу Бог даје махов.“ — Најмањи прилог с наше стране бити ће са топлом благодарношћу примљен. С нама је Бог; на нашој је страни правда, с нама је цијело Слојенство и што образовани свијет у средину којег се већ купе добродољачке чете да нам помогну, а које чете неће пожалити ни пошљедњу кап своје драгоцене крви за нашу свету ствар кад се развије наш свети барјак за ослобођење наше поглашене браће.

Браћо!

Овај позив за добродољне разне прилоге неће и не смије ниуколико да охладни у нама осјећаје и оног пожртвовања, које смо дужни учинити по позиву нашег Црногорског Друштва „Црног Крста“, заснованог и путем јавности публикованог под предједништвом Његовог Високопреосвештенства Митрополита Митрофана, те смо унапријед увјерени, да ћемо се и њему одазивати онако, како нам то и дозакже.

Како у свакој даној прилици, тако и при остварењу овога родољубног и думанитарног дјела, кличимо слојно: „Живко Господар и Његов Узвишени Дом! — Живијела наша лична домовина Црна Гора! — Живијело Српство!“

У Никшићу, 16. новембра 1908. године.

УПРАВА ЦЕНТРАЛНОГ ОДБОРА:

Благајник Предједник
Обрен Никовић Кирил Митровић
наим. епископ

погпредједници:
Мато Катарић и Јово Голијанин
секретари:
Милован Бошковић и Димит Николић
чланови:

за варош Никшић:
Поп Њено Мартиновић, Стојан Ковачевић, Мило Томашевић, Богдан Петровић, Тришко Радовић, Хусени Реџовић, Јово Јовановић, Обрен Рибел, Дуљо Пешкић, Шћено Кустузић, Крсто Каваја, Вуко Кривокапић, Максим Јовановић, и Беккица Шобајић.

за кайетанију требешку:
Андрија Мишковић, поп Видак Поповић, поп Нико Мартиновић, Рашко Митровић, Марко Пејаковић, и Илија Свјетлоћа.

за кайетанију никшићску:
Новак Р. Јововић, Драго М. Кривокапић, поп Благоје Вукотић, и Мато Н. Николић.

за кайетанију живићку:
Групица В. Маројевић, Секуле Б. Ивановић, Мило Т. Ђијовић и Илија Алексин Вушовић.

за кайетанију тучковску:
Поп Милован Поповић, поп Љубо Николић и Стеван Мануловић.

за кайетанију ускочку:
Поп Марко Трешчананин, Мрдеља Жижић и Милан Церовић.

за кайетанију језеро-шаранску:
Митар Кнежевић, поп Лазар Џекић и Рашо Караџић.

за кайетанију јаланина Пива:
Сердар Мирко Гаговић, поп Радован Врачар и Петар Никовић.

за кайетанију ивицка Жупа:
Војвода Лазар Социца и Прокотије Врачар.

за кайетанију гошћку:
Поп Крсто Поповић, Греле Канкараш и Митар Вишњић.

за кайетанију оуцно рудинску:
Раде Вуков Алексић, поп Шмиро Глиговић и јермонах Јосиф Лекић.

за кайетанију бињанску:
Вој. Симо Баћевић, Обрен Сарић, Стеван Мирковић, поп Спасоје Копривица и Новица П. Миланић.

Моме оцу

† ВИЦКУ

даваћу у недјељу 14. децембра на-
растос на новом гробљу.

Ожаловиени:
Илија Вицковић